

DIJAGNOSTICIRANJE DEMENCIJE

CROATIAN | ENGLISH

Ova brošura pruža informacije o ranim znakovima demencije, tehnikama koje se koriste kod dijagnosticiranja demencije i značaju postavljanja rane i točne dijagnoze.

Koji su rani znakovi demencije?

Budući da se bolesti koje uzrokuju demenciju razvijaju postupno, rani simptomi demencije mogu biti vrlo blagi i ne moraju biti odmah uočljivi. Rani simptomi također mogu ovisiti o obliku demencije i značajno se razlikovati od osobe do osobe.

Rani simptomi koji se najčešće pojavljuju mogu uključivati:

- Probleme s pamćenjem, posebno kada se radi o nedavnim događajima
- Učestalu zbunjenost
- Smanjenje koncentracije
- Promjene osobnosti ili ponašanja
- Apatiju, povlačenje u sebe ili depresiju
- Smanjenje sposobnosti provođenja svakodnevnih radnji

Neke osobe nisu u stanju prepoznati da ovi simptomi ukazuju da nešto nije u redu. One ponekad mogu pogrešno pretpostaviti da su takvi simptomi samo normalan dio procesa starenja ili se ovi simptomi mogu razvijati vrlo sporo, tako da dugo ostanu neprimijećeni. Ponekad osobe oklijevaju reagirati čak i kada su svjesne da nešto nije u redu.

Za oboljelu osobu, sama priroda promjena koje se odvijaju u mozgu može značiti da nije u stanju prepoznati ove simptome.

Znakovi upozorenja

Niže se nalazi popis uobičajenih simptoma demencije. Prođite kroz njega i označite kvačicom simptome koji su prisutni. Ako ste označili nekoliko kvadratića, porazgovarajte sa liječnikom koji će organizirati detaljnu procjenu.

Gubitak pamćenja koji utječe na svakodnevno funkcioniranje

Normalno je ponekad zaboraviti na zakazani sastanak i kasnije ga se sjetiti. Osoba oboljela od demencije takve stvari može zaboraviti puno češće, ili ih se uopće ne sjećati.

Poteškoće u provođenju poznatih radnji

Svatko se ponekad može osjećati rastrojeno - na primjer, zaboraviti servirati dio obroka. Međutim, osobe oboljele od demencije mogu imati poteškoća u svim fazama pripreme obroka.

Nesnalaženje u vremenu i prostoru

Osoba oboljela od demencije može imati poteškoća u pronalaženju poznatog mjesta, biti zbunjena do te mjere da ne zna gdje se nalazi, ili pak misliti da živi u prošlosti.

Problemi s jezikom

Svatko ponekad može imati problema u pronalaženju odgovarajuće riječi, no osoba oboljela od demencije može zaboraviti jednostavne riječi ili određene riječi zamijenjivati neodgovarajućima i tako postati nerazumljiva drugim ljudima. Oboljele osobe također mogu imati problema u razumijevanju drugih osoba.

Problemi kod abstraktnog razmišljanja

Svakodnevni financijski poslovi mogu biti teški za bilo koga, međutim, osoba oboljela od demencije može zaboraviti što brojevi uopće znače ili što s njima učiniti.

Slaba ili umanjena sposobnost rasuđivanja

Većina aktivnosti zahtijeva dobru sposobnost rasuđivanja. Kada su takve sposobnosti narušene demencijom, oboljela osoba može imati poteškoća u donošenju adekvatnih odluka, kao na primjer – kako se obući ako je hladno.

Problemi u procjeni prostornih relacija

Osoba oboljela od demencije prilikom vožnje automobila može imati problema u procjenjivanju udaljenosti ili smjera vožnje.

Gubljenje stvari

Svima nam se povremeno dogodi da zaboravimo gdje smo stavili novčanik ili ključeve. Osobi koja boluje od demencije može se češće dešavati da stvari ostavi na pogrešnim mjestima.

Promjene u raspoloženju, osobnosti ili ponašanju

Svi smo ponekad tužni ili neraspoloženi. Osoba koja boluje od demencije može ispoljavati nagle promjene raspoloženja bez ikakvog vidnog razloga. Oboljele osobe mogu postati zbunjene, sumnjičave ili povučene. Neke od njih mogu izgubiti inhibicije ili postati društvenije ili otvorenije nego što su to ranije bile.

FIGHTDEMENTIA.ORG.AU NATIONAL DEMENTIA HELPLINE 1800 100 500

☐ Gubitak inicijative

Neke aktivnosti mogu ponekad dosaditi. No, demencija može uzrokovati nezainteresiranost za aktivnosti u kojima je osoba prethodno uživala.

Možda se ne radi o demenciji

Upamtite da se kod mnogih zdravstvenih stanja mogu ispoljavati simptomi slični demenciji, pa stoga nemojte automatski zaključiti da zbog prisutnosti određenih simptoma osoba boluje od demencije. Moždani udar, depresija, alkoholizam, infekcija, hormonalni poremećaji, nedostaci hranjivih sastojaka i tumori mozga mogu uzrokovati simptome slične onima kod demencije. Mnogi od ovih zdravstvenih problema mogu se liječiti.

Točna dijagnoza je važna

Savjetovanje sa liječnikom u ranom stadiju oboljenja vrlo je važno. Jedino liječnik može dijagnosticirati demenciju. Potpunim zdravstvenim pregledom moguće je identificirati i druga, izlječiva zdravstvena stanja i za njih osigurati adekvatno liječenje, ili pak potvrditi pojavu demencije.

Pregled može uključiti sljedeće:

- Uzimanje anamneze - liječnik će postavljati pitanja o prošlim ili tekućim zdravstvenim problemima oboljele osobe, bolestima koje se pojavljuju u obitelji, lijekovima i promjenama u pamćenju, razmišljanju i ponašanju koje mogu biti zabrinjavajuće. On će također možda željeti porazgovarati i sa bliskim članom obitelji oboljele osobe, koji je u stanju pružiti sve potrebne informacije.
- Pregled tjelesnih funkcija, koji može uključivati provjeru osjetilnih funkcija i kretnji, kao i rad srca i pluća, da bi se isključila ostala oboljenja.
- Laboratorijske pretrage, uključujući i različite pretrage krvi i mokraće u cilju identifikacije bilo kakvih drugih oboljenja koja bi mogla uzrokovati slične simptome.
- Neuropsihološke ili kognitivne pretrage, tj. korištenje niza različitih testova kojima se procjenjuje sposobnost razmišljanja - uključujući i pamćenje, korištenje jezika, koncentracija i sposobnost rješavanja problema.
- Pretrage mozga – postoje određeni oblici skeniranja kojima se ispituje struktura mozga, kako bi se isključili tumori mozga ili krvni ugrušci koji mogu uzrokovati iste simptome i da bi se utvrdili specifični oblici gubitka moždanog tkiva kojima se mogu identificirati specifični uzroci, tj. određeni oblici demencije. Ostale pretrage mogu utvrditi kolika je aktivnost određenih dijelova mozga i o kakvom obliku demencije se radi.
- Psihijatrijska procjena u cilju utvrđivanja izlječivih oboljenja poput depresije, te kontrole bilo kakvih simptoma duševnih oboljenja poput anksioze ili zbunjenosti, koja se mogu pojavljivati uz demenciju.

Odakle krenuti

Najbolje je krenuti od liječnika. Nakon procjene simptoma i upućivanja na relevantne pretrage, liječnik može postaviti početnu dijagnozu ili uputiti oboljelu osobu na pregled kod specijalista kao što je neurolog, gerijatričar ili psihijatar.

Neke osobe odbijaju posjetiti liječnika. Neki ljudi ne primjećuju da se sa njima bilo što dešava, zato što promjene u mozgu uzrokovane demencijom mogu umanjiti sposobnost uočavanja novonastalih promjena. U drugu ruku, osobe koje su svjesne da je došlo do takvih promjena, mogu se plašiti da će im vlastita strahovanja biti potvrđena. Jedan od najdjelotvornijih načina zaobilazanja ovog problema je pronalaženje drugog razloga za posjetu liječniku. Možete predložiti provjeru krvnog tlaka ili pak kontrolu postojećeg zdravstvenog stanja ili reviziju lijekova koje oboljela osoba uzima. Još jedan način je napomenuti da je vrijeme rutinskog liječničkog pregleda za vas oboje. Smiren pristup u ovoj situaciji može oboljeloj osobi pomoći da se prestane plašiti.

Ako osoba i dalje ne želi posjetiti liječnika:

- Potražite savjet od liječnika oboljele osobe
- Kontaktirajte mjesni Tim za procjenu potreba starijih osoba (Aged Care Assessment Team - ACAT) kroz organizaciju My Aged Care, na broj telefona **1800 200 422**
- Nazovite Nacionalnu telefonsku službu za pomoć kod demencije (National Dementia Helpline) na broj **1800 100 500**

Ako mislite da liječnik kojeg posjećujete ne pridaje dovoljno pažnje vašoj zabrinutosti, potražite drugo stručno mišljenje.

Za detaljnije informacije o ranim znakovima demencije i traženju liječničke pomoći, učitajte brošuru pod nazivom **Zabrinjava vas vaše pamćenje? (Worried About Your Memory?)** sa internet stranice organizacije Alzheimer's Australia ili nazovite Nacionalnu telefonsku službu za pomoć kod demencije i zamolite da vam je pošalju.

ZA VIŠE INFORMACIJA

Organizacija Alzheimer's Australia nudi podršku, informacije, edukaciju i savjetovanje. Kontaktirajte Nacionalnu telefonsku službu za pomoć kod demencije na broj **1800 100 500** ili posjetite našu internet stranicu na adresi: fightdementia.org.au

Interpreter

Za jezičnu pomoć, nazovite Službu za prevođenje i tumačenje (Translating and Interpreting service) na broj **131 450**.

DIAGNOSING DEMENTIA

This Help Sheet provides information about the early signs of dementia, the techniques used to diagnose dementia and the importance of an early and correct diagnosis.

What are the early signs of dementia?

Because the diseases that cause dementia develop gradually, the early signs may be very subtle and not immediately obvious. Early symptoms also depend on the type of dementia and vary a great deal from person to person.

Common early symptoms include:

- Memory problems, particularly remembering recent events
- Increasing confusion
- Reduced concentration
- Personality or behaviour changes
- Apathy and withdrawal or depression
- Loss of ability to do everyday tasks

Sometimes people fail to recognise that these symptoms indicate that something is wrong. They may mistakenly assume that such behaviour is a normal part of ageing, or symptoms may develop so gradually they go unnoticed for a long time. Sometimes people may be reluctant to act even when they know something is wrong.

For the person experiencing the symptoms, the very nature of these changes within the brain may mean that the person is unable to recognise that there are changes.

Warning signs

This is a checklist of common symptoms of dementia. Go through the list and tick any symptoms that are present. If there are several ticks, consult a doctor for a complete assessment.

Memory loss that affects day-to-day function

It's normal to occasionally forget appointments and remember them later. A person with dementia may forget things more often or not remember them at all.

Difficulty performing familiar tasks

People can get distracted and they may forget to serve part of a meal. A person with dementia may have trouble with all the steps involved in preparing a meal.

Disorientation to time and place

A person with dementia may have difficulty finding their way to a familiar place, or feel confused about where they are, or think they are back in some past time of their life.

Problems with language

Everyone has trouble finding the right word sometimes, but a person with dementia may forget simple words or substitute inappropriate words, making them difficult to understand. They might also have trouble understanding others.

Problems with abstract thinking

Managing finances can be difficult for anyone, but a person with dementia may have trouble knowing what the numbers mean or what to do with them.

Poor or decreased judgement

Many activities require good judgement. When this ability is affected by dementia, the person may have difficulty making appropriate decisions, such as what to wear in cold weather.

Problems with spatial skills

A person with dementia may have difficulty judging distance or direction when driving a car.

Problems misplacing things

Anyone can temporarily misplace a wallet or keys. A person with dementia may often put things in inappropriate places.

Changes in mood, personality or behaviour

Everyone becomes sad or moody from time to time. Someone with dementia can exhibit rapid mood swings for no apparent reason. They can become confused, suspicious or withdrawn. Some can become disinhibited or more outgoing.

A loss of initiative

It's normal to tire of some activities. However, dementia may cause a person to lose interest in previously enjoyed activities.

FIGHTDEMENTIA.ORG.AU NATIONAL DEMENTIA HELPLINE 1800 100 500

It may not be dementia

Remember that many conditions have symptoms similar to dementia, so do not assume that someone has dementia just because some of the above symptoms are present. Strokes, depression, alcoholism, infections, hormone disorders, nutritional deficiencies and brain tumours can all cause dementia-like symptoms. Many of these conditions can be treated.

A correct diagnosis is important

Consulting a doctor at an early stage is critical. Only a medical practitioner can diagnose dementia. A complete medical assessment may identify a treatable condition and ensure that it is treated correctly, or it might confirm the presence of dementia.

An assessment may include the following:

- Medical history – the doctor will ask about past and current medical problems, family medical history, any medications being taken, and the problems with memory, thinking or behaviour that are causing concern. The doctor may also wish to speak to a close family member who can help provide all the necessary information.
- Physical examination – this may include tests of the senses and movement function, as well as heart and lung function, to help rule out other conditions.
- Laboratory tests – will include a variety of blood and urine tests to identify any possible illness which could be responsible for the symptoms. In some cases, a small sample of spinal fluid may be collected for testing.
- Neuropsychological or cognitive testing – a variety of tests are used to assess thinking abilities including memory, language, attention and problem solving. This can help identify specific problem areas, which in turn helps identify the underlying cause or the type of dementia.
- Brain imaging – there are certain scans that look at the structure of the brain and are used to rule out brain tumours or blood clots in the brain as the reason for symptoms, and to detect patterns of brain tissue loss that can differentiate between different types of dementia. Other scans look at how active certain parts of the brain are and can also help discriminate the type of dementia.
- Psychiatric assessment – to identify treatable disorders such as depression, and to manage any psychiatric symptoms such as anxiety or delusions which may occur alongside dementia

Where to begin

The best place to start is with the person's doctor. After considering the symptoms and ordering screening tests, the doctor may offer a preliminary diagnosis and will, ideally, refer the person to a medical specialist such as a neurologist, geriatrician or psychiatrist.

Some people may be resistant to the idea of visiting a doctor. Sometimes people do not realise that there is anything wrong with them because the brain changes that occur with dementia interfere with the ability to recognise or appreciate the changes occurring. Others, who do have insight into their condition, may be afraid of having their fears confirmed. One of the best ways to overcome this problem is to find another reason to visit the doctor. Perhaps suggest a blood pressure check or a review of a long-term condition or medication. Another way is to suggest that it is time for both of you to have a physical check-up. A calm attitude at this time can help overcome the person's worries and fears.

If the person still will not visit the doctor:

- Talk to the person's doctor for advice
- Contact your local Aged Care Assessment Team (ACAT) via My Aged Care on **1800 200 422** for information
- Call the National Dementia Helpline on **1800 100 500**

If you feel your doctor is not taking your concerns seriously, consider seeking a second opinion.

For more detailed information about the early signs of dementia and seeking help from a doctor, download the *Worried About Your Memory?* booklet from the Alzheimer's Australia website or call the National Dementia Helpline to order a copy.

FURTHER INFORMATION

Alzheimer's Australia offers support, information, education and counselling. Contact the National Dementia Helpline on **1800 100 500**, or visit our website at fightdementia.org.au

For language assistance phone the Translating and Interpreting Service on **131 450**